

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**AMATŐR TERMÉSZETTUDÓSOK
HOZZÁJÁRULÁSA A BIOLÓGIAI
SOKFÉLESEG TANULMÁNYOZÁSÁHOZ**

Konferenciakötet

Vágner Lajos
születésének 200. évfordulója tiszteletére rendezett
nemzetközi tudományos konferencia
(2015. május 14-16., Beregszász, Ukrajna)

**Beregszász
2015**

AMATŐR TERMÉSZETTUDÓSOK HOZZÁJÁRULÁSA A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG TANULMÁNYOZÁSÁHOZ: Vágner Lajos születésének 200. évfordulója tiszteletére rendezett nemzetközi tudományos konferencia kötete (2015. május 14-16., Beregszász, Ukrajna). – Ungvár, 2015. – 676 old.

A kötet bemutatja a hivatásos és amatőr természettudósok életútját, szerteágazó tudományos munkásságuk aspektusait, a különböző növény- és állatcsoportok, valamint természetes élőhelyeik kutatástörténetét, a természetvédelmi területek és parkok létrehozásának történeti hátterét, a herbáriumok, botanikus kertek, arborétumok és egyéb tudományos gyűjtemények megalapozásának történetét.

A kiadványt a biológia, a természetvédelem, a honismeret és a biológia tudománytörténete szakembereinek, valamint tanároknak, egyetemi és főiskolai hallgatóknak, iskolásoknak ajánljuk.

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2015.02.23., 1. számú jegyzőkönyv)

Szervezőintézet: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Társszervezők: UTA M.G. Holodnij Botanikai Intézete

Ungvári Nemzeti Egyetem

Kárpátaljai Honismereti Múzeum

Magyar Természettudományi Múzeum (Budapest, Magyarország)

Tudományos bizottság:

Prof. Borhidi Attila (Magyarország), Prof. Szikura József (Ukrajna),

Dr. Orosz Ildikó (Ukrajna), Prof. Komendar Vasyl (Ukrajna)

Szervező bizottság:

Dr. Buczkó István (Ukrajna) – a szervezőbizottság társelnöke,

Dr. Shevera Myroslav (Ukrajna) – a szervezőbizottság társelnöke,

Dr. Andrik Éva (Ukrajna) – tudományos titkár,

Dr. Kohut Erzsébet (Ukrajna), Dr. Hasynets Yaroslava (Ukrajna),

Kish Roman (Ukrajna), Dr. Sabadosh Vasyl (Ukrajna),

Zselicki István (Ukrajna), Hadnagy István (Ukrajna), Kolozsvári István (Ukrajna),

Dzhahman Ruslana (Ukrajna), Pifkó Dániel (Magyarország)

A tanulmányok a szerzők szerkesztésében kerülnek közlésre

ISBN 978-966-2303-13-1

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
Magyar Főiskola

© Szerzők

**Закарпатський угорський інститут
ім. Ференца Ракоці II**

**ВНЕСОК НАТУРАЛІСТІВ-АМАТОРІВ
У ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО
РІЗНОМАНІТТЯ**

Матеріали

Міжнародної наукової конференції,
присвяченої 200-річчю від дня народження
Людвіга Вагнера
(14-16 травня 2015 року, Берегово, Україна)

**Берегово
2015**

УДК: 570:061.3

ББК: 28Г

В - 93

ВНЕСОК НАТУРАЛІСТІВ-АМАТОРІВ У ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ: Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Людвіга Вагнера (14-16 травня 2015 року, Берегово, Україна). – Ужгород, 2015. – 676 с.

У збірнику представлені матеріали, присвячені життєвому шляху, науковій спадщині та різним аспектам творчості дослідників природи – як професійних науковців так і натуралістів-аматорів; історії вивчення різних груп рослин і тварин, дослідження природних комплексів, становлення природоохоронних територій, дендропарків, а також історії створення і формування колекційних фондів гербаріїв, ботанічних садів, дендраріїв та ін..

Для фахівців у галузі біології, охорони природи та історії біологічної науки, вчителів шкіл, студентів вищих навчальних закладів, а також освітян та краєзнавців.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II (протокол № 1 від 23.02.2015 р.)

Організатор конференції: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Співорганізатори: Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

Ужгородський національний університет

Закарпатський краєзнавчий музей

Угорський природничий музей (Будапешт, Угорщина)

Науковий комітет:

Проф. Боргіді О. (Угорщина), проф. Сікура Й. (Україна),

Орос І. (Україна), проф. Комендар В. (Україна)

Організаційний комітет:

Буцко С. (Україна) – Співголова Конференції,

Шевера М. (Україна) – Співголова Конференції,

Андрик Є. (Україна) – Вчений секретар,

Когут Е. (Україна), Гасинець Я. (Україна), Кіш Р. (Україна),

Сабадош В. (Україна), Желіцькі І. (Україна), Гаднадь І. (Україна),

Коложварі І. (Україна), Джахман Р. (Україна), Піфко Д. (Угорщина)

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів

ISBN 978-966-2303-13-1

© Закарпатський угорський інститут
ім. Ференца Ракоці II

© Автори

Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute

**CONTRIBUTION OF AMATEUR
NATURALISTS INTO BIOLOGICAL
DIVERSITY STUDIES**

Proceedings

of International Scientific Conference
devoted to the 200th anniversary
of Lajos Vágner's birthday
(2015, May 14-16, Beregszász, Ukraine)

**Beregszász
2015**

CONTRIBUTION OF AMATEUR NATURALISTS INTO BIOLOGICAL DIVERSITY STUDIES: Proceedings of International Scientific Conference devoted to the 200th anniversary of Lajos Vágner's birthday (2015, May 14-16, Beregszász, Ukraine). – Uzhhorod, 2015. – 676 p.

The book presents materials devoted to the life path, scientific heritage and different aspects of creative work of nature researchers – both professional scientists and amateur naturalists, history of studies of different plant and animal groups, exploration of the natural complexes, establishing of protected areas, arboreta, as well as history of making and forming collection funds of herbaria, botanical gardens, forest-parks etc. For experts in biology, history of biological science and nature protection, school teachers, higher school students, as well as students of local lore, history and economy.

*Recommended to publication by the Scientific Council of Ferenc Rákóczi II.
Transcarpathian Hungarian Institute, record № 1 from February 23, 2015*

Organizator of the Conference: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute
Co-organizers: M.G. Kholodny Institute of Botany NAS of Ukraine
Uzhgorod National University
Transcarpathian Museum of Lore, History and Economy
Hungarian Natural History Museum

Scientific Committee of the Conference:
Prof. Attila Borhidi (Hungary), Prof. József Szikura (Ukraine),
Dr. Ildikó Orosz (Ukraine), Prof. Vasyl Komendar (Ukraine)

Organising Committee of the Conference:
Dr. István Buczkó (Ukraine) – Co-chair,
Dr. Myroslav Shevera (Ukraine) – Co-chair,
Dr. Eva Andrik (Ukraine) – Secretary,
Dr. Erzsébet Kohut (Ukraine), Dr. Yaroslava Hasynets (Ukraine),
Roman Kish (Ukraine), Dr. Vasyl Sabadosh (Ukraine), István Zselicki (Ukraine),
István Hadnagy (Ukraine), István Kolozsvári (Ukraine),
Ruslana Dzhahman (Ukraine), Dániel Pifkó (Hungary)

The published manuscripts were edited by the authors

ISBN 978-966-2303-13-1

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian Institute
© Authors

VÁLSÁGBAN KÁRPÁTALJA TÖRTÉNELMI ÉS TÁJ ALMAFAJTÁI

Komonyi É.

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, e-mail: komonyi@kmf.uz.ua

TRANSCARPATHIA'S HISTORIC AND LANDSCAPE APPLE VARIETIES ARE IN CRISIS

Komonyi E.

Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute

ABSTRACT. As a result of a two-year-long research, concerns regarding the disappearance of the Transcarpathian historic and landscape apple varieties have been expressed in the present article.

*„Nem a fajta neve jelenti az értéket a jövő számára,
hanem a tulajdonságok és az azokat hordozó gének”.*
(Bodó Imre)

Több okból is időszerűnek tartottuk ennek a kutatásnak az elvégzését. Elsősorban, a gyümölcsösök kora nem tűri a halogatást, másodsorban pedig a turizmus terjeszkedése a gyümölcsösök területének csökkenéséhez vezetnek, hisz nagy részük nagyon szép előhegységi és hegységi övezetben található.

A kutatás tárgyát az ötven-hatvan évvel ezelőtt telepített almagyümölcsösök képezték, illetve azok az almafajták, amelyek még fennmaradtak ezekben az ültetvényekben, pontosabban ültetvény-maradványokban.

A kutatás célja az volt, hogy olyan ismeretanyagot gyűjtsünk össze az almafajtákról, amely hasznos információt szolgáltatna mind a termesztők, mind pedig a szakoktatók számára. Az volt a cél, hogy - a pozitív tulajdonságaikat kiemelve, - meggyőzzük a termesztőket arról, hogy ezeket az almafajtákat érdemes újból termesztésbe vonni, hisz genetikai tulajdonságaiknál fogva a helyi viszonyokhoz jobban alkalmazkodnak, ami biztonságosabb termesztetőséget és kevesebb növényvédelmet tételez fel.

A Kárpátalján termesztett történelmi és táj-almafajtákkal kisszámú irodalom foglalkozik. A kutatás támpontjául Ljubimova 1963-ban megjelent leírása szolgált. A legtöbb információt idős agronómusok és helyi lakosok, gazdák szolgáltatták a kutatás során.

Az információk alapján bejártuk a gyümölcsösök maradványait. Ismerve az ültetvények telepítési rendszerét (alkalmazott sor-és tőtávolság) és a fák számát, amit vagy megszámloltunk, vagy a tulajdonos adott meg, kiszámoltuk a

gyümölcsösök hozzávetőleges összterületét. Szintén a gazdák segítségével elkészítettük a gyümölcsösökben, nagyobb arányban megtalálható almafajták listáját is.

Milyen ültetvényekről is van szó? Több évtizeddel ezelőtt, Kárpátalja sík területein, valamint a hegyek lábánál és lejtőin több ezer hektárnyi almagyümölcsöst telepítettek. Kárpátalja gyümölcsstermesztésének almacentrikussága (a gyümölcsösök összterületének 72,5%-a) a terület éghajlati adottságaival és talajviszonyaival magyarázható. A terület nagy része almatermesztésre a legalkalmasabb. A vidék sajátos talaj-, hőmérsékleti- és környezeti viszonyai (erdők, folyók, patakok közelsége), jelentős mértékben játszottak közre a külföldi és helyi almafajták elterjedésében és fennmaradásukban a mai napig. Több olyan tájfajta létezik még ma is, amelyek sehol máshol az országban nem található meg.

Nagy arányban tartalmaznak ezek az ültetvények helyi szelekció eredményeként létrejött almafajtákat és jó alkalmazkodóképességgel rendelkező, külföldről honosított fajtákat, amelyek mára már történelmi fajtákká nőttek ki magukat.

Az 1960-as adatok szerint (Ljubimova, 1963) az almaültetvények 86,3%-án téli, 8,3%-án őszi és 5,4%-án nyári almafajtákat termesztettek. A téli almafajták termesztése kb. 18140 ha-on folyt. Legnagyobb arányban a *Sóvári* (19, 0%), a *Batul* (12,5%), a *Téli arany parmen* (6,5%) fajtákat termesztették. Az őszi érésű fajták 1650 ha-nyi területet foglaltak el, melyek között a legelterjedtebbek voltak a *Landsbergi renet*, a *Biszmak*, a *Pojnyik* és a *Kronszelyszke prozore*. A nyári fajták termesztése 1080 ha-on folyt. Közkedvelt és nagy jelentőségű fajták voltak: az *Asztraháni fehér*, *Asztraháni piros*, *Papirovka*, *Borovinka*, *Közönséges Antonivka*.

Az idő múlása és a jogviszonyok megváltozása azonban nagy változást okozott ezekben, a régi almásokban.

A rendszerváltás után, az 1990-es évek elején, azok a gazdák, akikről a kolhozrendszer idején elvették földjüket, visszaigényelhetők azokat. Az egybefüggő gyümölcsösöket így 1,5 és 3 hektáros parcellákra darabolva kiosztották a régi tulajdonosok között. Volt, aki a saját vagy apja, nagyapja földjét kapta vissza, de akadt olyan is, aki a házától nagyon távol eső területen, nem azt a darabot kapta vissza, amit elvettek tőle. Mivel ebben az időben az alma értékesítése nehézségekbe ütközött, hisz nemcsak a kolhozok és szovhozok mentek tönkre, hanem a mezőgazdasági termékeket feldolgozó ipar is, a piacon való értékesítésre sem volt mód, ezért a legtöbb gyümölcsöst gazdái sorsukra hagyták. A fiatalok időközben mással kezdtek el foglalkozni, az idősebb korosztálynak pedig már megterhelő volt a gyümölcsös karbantartása, hisz ezek a fák, erős növekedésűek, idős korúak, így még a termés betakarítása sem ment egyszerűen, ha nem volt segítség.

A különböző érésű fajták aránya ma is megmaradt ugyan, de a gyümölcsösök területe és ezzel együtt a fák megfogyatkoztak. A fennmaradt almásokban az idő és a betegségek bántak el a fák egy részével. Ennek eredményeként egyes termesztő körzetekben a fajtaösszetétel is szegényesebb lett.

A fajtának kijáró, megfelelő termesztéstechnológiát az idős gyümölcsösökben nem végeznek. Hiányzik a megfelelő termőfelület és termésszabályozás, agrotechnika, növényvédelem. A fák genetikai és biológiai potenciáljuknak megfelelően teremnek, a talajt egybefogó természetes fűtakaró borítja. A legjobb esetben, a gyümölcsös gazdája kaszálóként használja, vagy mással kaszáltatja le, de sok helyen az elvadulás jeleit láthatjuk a gyümölcsösökben: a fák között– a magas fűtakaró mellett– megjelentek a szeder-, málna-, kökény- és vadrózsabokrok, vagy a kertek a közelben lévő erdőkkel, bozótosokkal válnak eggyé.

Az utóbbi néhány évben, ha „jó” helyen van a parcella, akkor a gazda jó pénzért eladja, ugyanis nagy a kereslet a földek iránt az üzletemberek, befektetők részéről, és a gyümölcsösök helyén idővel már csak villákat, üdulöket, nyaralókat láthatunk.

2006-ban az idős gyümölcsösök összterülete 13,5 ezer hektárt tett ki, melyből 12,1 ezer hektár még termőképés volt (Прец-служба КРУ в Закарпатський області, 2007). A mi felméréseink szerint, a fennmaradt almaültetvény-maradványok összterülete mára körülbelül 9,2 ezer hektárra csökkent. Tehát a hatvanas években telepített több mint 20 ezer hektáros almagyümölcsösnek már a fele sincs meg. Csak nagyon ritkán látni egybefüggő területű maradványait ezeknek az ültetvényeknek. A felmérés eredményeképpen kiderült, hogy a Huszti (3520 ha) és Técsői (4065 ha) járásokban maradt fenn belőlük a legtöbb.

A múltban kiépített utaknak csak töredékei maradtak fenn, a legtöbb elmosódott, illetve természetes vegetációval benőtt, így az ültetvények sok helyen megközelíthetetlenek.

Az építkezések miatt, a környezet tájképe is megváltozott: a hegyoldalakat autó-és traktornyomok szántották fel, melynek eredményeképpen már elkezdődtek az eróziós folyamatok.

Az tény, hogy az ültetvények elavult művelési rendszere és a fák idős kora, még megfelelő termesztéstechnológia alkalmazása esetén sem tennék gazdaságossá az alma termesztését. Nem is ez a cél, hanem a genetikai anyag megóvása, és új ültetvények létrehozása, hisz ezek a fajták nagyszerű, az új fajtákkal megegyező, vagy még jobb természetességi adottságokkal rendelkeznek és nem utolsó sorban, az új fajták létrehozásánál is nagy szerepük lehet. Ezenkívül a tájfajtáknak szimbolikus jelentősége is van, amely ahhoz kapcsolódik, hogy gazdálkodók valamiféle felelősséggel tartoznak a jövő generáció iránt a tájfajták megóvásában. Ugyanis a tájfajtáknak nagy a jelentőségük a környezetkímélő almatermesztésben, mert jól alkalmazkodva az adott tájegység klimatikus, talajtani és hidrológiai adottságaihoz, kevesebb befektetéssel, növényvédelemmel lehet ezeket a fajtákat megtermeszteni.

Sajnos az utóbbi években ezeket a tájfajtákat világszerte az újabb, divatos fajták egyre inkább kiszorítják, ami a nemzetközi piac követelményeivel magyarázható és azzal, hogy ezeket a fajtákat a termesztők kevésbé ismerik.

Vannak más okai is a tájfajták eltűnésének. A világ szinte minden országában törvények szabályozzák, hogy csak államilag elismert növényfajta

termelhető és forgalmazható. Ezt csak engedéllyel rendelkező szervezetek végezhetik. Nemzeti fajtajegyzékeket adnak ki az államilag előzetesen kivizsgált, elismert fajtákról, és ami ezen nem szerepel, az nem termelhető, nem forgalmazható. Mivel a táj- és helyi fajták, amelyek a sokféleséget - és ezzel a környezethez való tökéletes alkalmazkodást - biztosítják, értéke éppen az, hogy nem teljesen azonosak, egyformák, ezért nem kerülhetnek fel a fajtajegyzékekre. Így a régi tájfajták nem természetők, nem kerülhetnek kereskedelmi forgalomba, így lassan eltűnnek. Fennmaradásukat tehát az egész világon egységes alapelvű jelenlegi jogi szabályozás is gátolja.

A tájfajták eltűnésének oka az is, hogy eltűnnek a családi gazdaságok. Ugyanis a támogatást a legtöbb országban elsősorban a globális tőke profitérdekei irányítják; a tőke számára a paraszti életforma felesleges, kiszorul a munkaerőpiacról; nem cél az egészséges ételmiszer-ellátás és a nemzeti önellátás.

Abban a korban élünk, amikor az emberiség elvesztette normális értékrendjét, és mindent csak a pénz egyoldalú értékelése határoz meg. (Radics, 2009)

Mi lehet a megoldás? Tudatosítani kell a régi fajtaink értékét alsó (termelők) és felső (kormány) szinten.

Tudnunk kell, hogy a kertészeti ágazatok közül a gyümölcsstermesztés vegyszerterhelése a legmagasabb. Törvényszerűnek tekinthető tehát az, hogy egy idő után a környezetszennyezés mértékével arányosan ismét előtérbe kerülnek az ökológiai gazdálkodás természet közelebbi szempontjai és ezzel együtt a tájfajták használata. Így a tájtermesztés ismét megfelelő helyet foglalhat el a fejlesztésekben. A tájfajták szerepe nőhet, a belőlük készült termékek különös vonzerőt jelenthetnek egyes vidékeken, a falusi turizmus céljait is kedvezően szolgálhatják. A tájhoz tartozó fajták, amelyek az újratelepítéshez elengedhetetlenek, csak génbankokból származhatnak. Ezért kell minél hamarabb lépniük.

A kutatás során 12 tájfajtat találtunk meg és írtunk le: *Cserepánya, Tofota, Ferkoványa, Kárpátalja szépe, Nyári fehér, Barilkove, Belfler-kitájka, Kisasszony, Dovhanéke, Zöld Sóvári, Beregi Sóvári, Vilmos renet.*

A többi 37 általunk megtalált alma, történelmi almafajtának tekinthető: *Borovinka, Asztraháni piros, Melba, Nyári fontos, Papirovska, Közöséges Antonivka, Bernszki rózsaszínű, Bismark, Kardinál bilorozpisznij, Kronszeleji fehér, Pojnyik, Landsbergi renet, Pisgoudi renet, Boskoopi szép, Bojken, Dancigszke rebriszte, Téli fehér kálvil, Nemes Sóvári, Piros Batul, Bordás Batul, Sárga Belfler, Parmen Adamsza, Téli arany parmen, Húsvéti rozsmaring, Cservone z Kenyiza, Cseszke panenszke, Settinszki piros, Londoni pepin, Ribsztón pepin, Parker pepin, Parker pepin, Baumann renet, Blenhejmi renet, Vilmos renet, Kanadai renet, Nagy Kasseli renet, Ontario.*

Félő, ha nem cselekszünk sürgősen, ezekkel az almafajtákkal a jövőben már csak leírásokban fogunk találkozni.

„Az biztos, hogy a világ bármerre halad, meg kell őrizni az emberiség közös értékeit, a helyi és régi fajtákat ”.
(Roszik Péter)

Irodalom

1. Агрокліматичний довідник по Закарпатській області. Держсільгоспвидав УРСР (1960).
2. Галян В., Прешпектива М. (1962): Грунти області та їх характеристика. Ужгород.
3. Гущик М.Ю., Демя'нець (1948): Районовані сорти плодкових і ягідних культур України. Держсільгоспвидав УРСР.
4. Драгавцев А.П. (1958): Горное плодоводство. Сельхозгиз, Москва.
5. Лихонос Ф.Д. (1957): Яблоня. Сельхозгиз, Москва.
6. Любімова Л. (1963): Яблуна на Закарпатті, Ужгород.
7. Серідко А.М. (1957): Сорти плодкових культур та їх визначення. Держсільгоспвидав УРСР.
8. Смиренко Л.П. (1961): Помологія, т.І. Київ.
9. Ульяновцев М.М. (1957): Яблоня. Сельхозгиз, Москва.
10. Komonyi Éva (2010): Táj- és történelmi almafajták Kárpátalján, Poliprint kiadó, Ungvár.
11. Rodics Katalin (2009): Biodiverzitás, agro-biodiverzitás. Az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának nyílt napja: Tájgazdálkodás, tájfajták, génmegőrzés.
12. http://www.parlament.hu/biz38/mb/2009/0522/nyilt_nap_0522.htm

TARTALOM / CONTENT / ЗМІСТ

Andrik et al: VÁGNER LAJOS (1815–1888) EMLÉKÉRE, SZÜLETÉSÉNEK 200. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL	9
Andrik et al: IN COMMEMORATION OF LAJOS VÁGNER (1815- 1888): 200 YEARS OF HIS BIRTHDAY	12
Андрик et al: ПАМ’ЯТІ ЛАЙОША ВАГНЕРА (1815-1888): ДО 200- РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ	15
Karácsonyi: WAGNER LUDWIG (VÁGNER LAJOS) BOTANIKUS ÉLETÚTJA/ LIFE PATH OF WAGNER LUDWIG (VÁGNER LAJOS)	18
Pifkó: HERBARIUM OF LAJOS VÁGNER IN THE HUNGARIAN NATURAL HISTORY MUSEUM	25
Кіш: ЛЮДВИК ВАГНЕР – ІСТОРИЧНИЙ ЗРІЗ ФЛОРИСТИЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ МАРАМОРОШУ / LAJOS VÁGNER – HISTORICAL REVIEW OF FLORISTIC DIVERSITY OF MARAMOROSH	29
Шевера, Сна & Протопопова: БОТАНІКИ–АМАТОРИ У ДОСЛІДЖЕННІ РОСЛИННОГО ПОКРИВУ УКРАЇНИ / AMATEUR BOTANISTS IN STUDYING PLANT COVER OF UKRAINE	35
Womanowska et al.: THE IMPORTANCE OF ARCHIVAL DATA IN THE PRESENT-DAY BOTANICAL RESEARCH – ABOUT THE MONOGRAPH BY ROMAN KOBENDZA “PHYTOSOCIOLOGICAL RELATIONS OF KAMPINOSKA PRIMEVAL FOREST” (1930)	39
Buczko, Pozderka & Höhn: HOSPITAL DIRECTOR AND DIATOM EXPERT - JÓZSEF PANTOCSEK’ (1846-1916) ACTIVITY IN THE CARPATHIANS	47
Janišová et al.: IS PHYTOSOCIOLOGICAL TYPOLOGY CONSISTENT WITH TYPOLOGIES BASED ON MANAGEMENT, TOPOGRAPHY AND SOIL PROPERTIES? AN EXAMPLE FROM SEMI-NATURAL MESIC GRASSLANDS OF THE UKRAINIAN CARPATHIANS	53
Jevcsák, Ördögh & Jámborné Benczúr: A BA-RIBOZID IN VITRO SZAPORODÁSRA GYAKOROLT HATÁSA A <i>NARCISSUS</i> <i>POETICUS</i> SSP. <i>RADIIFLORUS</i> ESETÉN	54
Kerényi-Nagy: ÚJ NÖVÉNYTAXONOK KÁRPÁTALJÁRÓL – NEW PLANT TAXA FROM TRANSCARPATHTIA	63
Kohut & Höhn: A JÓSIKA-ORGONA ÉLŐHELYEK HERBÁRIUMI DOKUMENTUMAI	71

Komonyi: VÁLSÁGBAN KÁRPÁTALJA TÖRTÉNELMI ÉS TÁJ ALMAFAJTÁI/ TRANSCARPATHIA'S HISTORIC AND LANDSCAPE APPLE VARIETIES ARE IN CRISIS	80
Kovács: IN MEMORIAM PILLICH FERENC (1876-1948)	85
Nagy: AZ ERDŐSÜLTSEG VÁLTOZÁSA MAGYARORSZÁGON ÉS MAGYAR BOTANIKUSOK MUNKÁSSÁGA AZ ERDÉSZETI ÉS KERTÉSZETI DENDROLÓGIA TERÜLETÉN / THE CHANGING OF THE AREAS COVERED BY FORESTS IN HUNGARY AND THE HUNGARIAN BOTANISTS' WORK IN DENDROLOGY OF FORESTRY AND HORTICULTURE	89
Shydlovskyy & Zatushevskyy: JAN KALINOWSKI - OUTSTANDING NATURALIST OF FAR EAST AND SOUTH AMERICA	93
Sobisz, Osadowski & Truchan: NATURALIST-AMATEUR'S UNKNOWN HERBARIUM COLLECTIONS FROM POMERANIA (POLAND)	96
Sobolewska, Sobisz & Truchan: INTERESTING VASCULAR FLORA IN HERBARIUM SLTC FROM SILESIA (POLAND) AT THE BEGINNING 20th CENTURY	103
Zatushevskyy & Shydlovskyy: ADAM ULANOWSKI – UNRECOGNIZED NATURALIST	108
Алехин & Друлева: ИСТОРИЯ ИЗУЧЕНИЯ МЕЛОВОЙ ФЛОРЫ ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ / THE HISTORY OF CRETACEOUS FLORA STUDYING IN THE KHARKIV REGION	110
Антонюк: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОМОРФОЛОГІЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЛИЧИНОК ОДНОДЕНОК (INSECTA: EPHEMEROPTERA) / THE ESTABLISHMENT HISTORY OF LARVAE MAYFLY (INSECTA: EPHEMEROPTERA) ECOMORPHOLOGICAL CLASSIFICATION	117
Аркушина: РОЛЬ ПРИРОДОЗНАВЦІВ-АМАТОРІВ У ДОСЛІДЖЕННІ ПРИРОДНОЇ РІЗНОМАНІТНОСТІ КІРОВОГРАДЩИНИ / THE ROLE OF AMATEUR NATURALISTS IN STUDYING NATURAL VARIETY OF KIROVOHRAD REGION	123
Барановський: І. Я. АКІНФІЄВ – ОДИН ІЗ ЗАСНОВНИКІВ ФЛОРИСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ / IVAN AKINFIEV AS ONE OF THE FOUNDERS OF THE FLORISTIC RESEARCHES OF THE STEPPE ZONE OF UKRAINE	127

- Безроднова:** ВНЕСОК ПРИРОДОДОСЛІДНИХ ТОВАРИСТВ ХАРКОВА У ВИВЧЕННЯ ТА ОХОРОНУ ФІТОРІЗНОМАНІТТЯ РЕГІОНУ / CONTRIBUTION OF KHARKIV NATURE RESEARCH SOCIETIES TO INVESTIGATION AND CONSERVATION OF REGIONAL PHYTODIVERSITY 131
- Березкіна & Меньшова:** ФОРМУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ ТРАВ'ЯНИСТИХ РОСЛИН ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ БОТАНІЧНОГО САДУ ІМ. АКАД. О.В. ФОМІНА / FORMATION OF OUTDOOR HERBACEOUS PLANTS COLLECTION IN THE O.V. FOMIN BOTANICAL GARDEN 138
- Бонюк et al.:** ІСТОРІЯ ДЕНДРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У БОТАНІЧНОМУ САДУ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ / HISTORY DENDROLOGICAL STUDIES IN THE BOTANICAL GARDEN OF THE KYIV UNIVERSITY 145
- Борсукевич:** ДОСЛІДЖЕННЯ ВИДІВ РОДУ SALIX L. В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ПРИБЕРЕЖНИХ ЕКОСИСТЕМ / INVESTIGATION OF SPECIES OF THE SALIX L. GENUS IN THE CARPATHIAN REGION AS A PART OF RIVERINE ECOSYSTEMS 152
- Бриндза & Янчович:** НЕКОТОРЫЕ ИСТОРИЧЕСКИЕ ЛИЧНОСТИ В ИНТРОДУКЦИИ, СЕЛЕКЦИИ, РАСПРОСТРАНЕНИИ И ИСПОЛЬЗОВАНИИ РАЗНЫХ ВИДОВ РАСТЕНИЙ НА ТЕРРИТОРИИ СЛОВАКИИ / SOME HISTORICAL PERSONALITIES IN THE INTRODUCTION, SELECTION, DISSEMINATION AND USE OF DIFFERENT PLANT SPECIES AT THE TERRITORY SLOVAKIA 159
- Бучмей:** БОТАНІК ЗАКАРПАТСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ – ЄЛИЗАВЕТА ДМИТРИВНА КОРОЛЬ / BOTANIST OF THE TRANSCARPATHIAN MUSEUM – ELISABETH KOROLY 163
- Вантюх:** ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ARNICA MONTANA L. В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ / HISTORY RESEARCH OF ARNICA MONTANA L. IN THE UKRAINIAN CARPATHIANS 166
- Вахновская & Маковский:** ЭКСПОЗИЦИЯ "ВЬЮЩИЕСЯ РАСТЕНИЯ" – УНИКАЛЬНЫЙ ОБЪЕКТ В НАЦИОНАЛЬНОМ БОТАНИЧЕСКОМ САДУ ИМ. Н.Н. ГРИШКА / EXPOSITION "CLIMBING PLANTS" – AN UNIQUE OBJECT OF M.M. GRYSHKO NATIONAL BOTANICAL GARDEN, NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE 174

Вірченко: БРІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ А.Й. РОШАЛЬ У КРИМСЬКОМУ ЗАПОВІДНИКУ / BRYOLOGICAL INVESTIGATION IN THE CRIMEAN RESERVE BY A. ROSHAL	178
Галкін et al.: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКЦІЙ ДЕНДРОПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ / HISTORY OF FORMATION OF COLLECTIONS OF DENDROPARK «ALEXANDRIA» NAS OF UKRAINE	184
Гамуля: ТИПІФІКАЦІЯ ФОНДІВ В ГЕРБАРІЇ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СWU): ІСТОРИЧНІ ЗРАЗКИ З РОДИНИ РОАСЕАЕ / ТИПИФИКАЦИЯ ФОНДОВ В ГЕРБАРИИ ХАРЬКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА (СWU): ІСТОРИЧЕСКИЕ ОБРАЗЦЫ ИЗ СЕМЕЙСТВА РОАСЕАЕ / TYPIFICATION SPECIES ON THE HERBARIUM OF THE KHARKOV NATIONAL UNIVERSITY (СWU): HISTORICAL PATTERNS WITH FAMILY РОАСЕАЕ	190
Гамуля, Громакова & Щоголев: РОЛЬ ДОСЛІДЖЕНЬ УЧНІВ – ЧЛЕНІВ ХАРКІВСЬКОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ МАН У ВИВЧЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ РЕГІОНУ / РОЛЬ ИССЛЕДОВАНИЙ УЧЕНИКОВ – ЧЛЕНОВ ХАРЬКОВСКОГО ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ МАН В ИЗУЧЕНИЯ БИОРАЗНООБРАЗИЯ И ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ РЕГИОНА / PLACE OF RESEARCH SCHOOL STUDENTS – MEMBERS OF KHARKIV TERRITORIAL DEPARTMENT OF THE SAS IN THE STUDY OF BIODIVERSITY AND ENVIRONMENTAL ISSUES OF REGION	197
Глухова, Ємець & Михайлик: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ КОЛЕКЦІЇ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН СИРЕЦЬКОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ	204
Гродзинський: РОДИНА БОТАНІКІВ / MY PARENTS	208
Гуцман & Гуцман: ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ АДВЕНТИВНОЇ ФРАКЦІЇ ФЛОРИ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ / THE HISTORY OF STUDY OF THE ALIEN FRACTION OF VOLYN UPLAND FLORA	212
Гуштан: ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ПАНЦИРНИХ КЛІЩІВ (ACARI: ORIBATIDA) ЛУЧНИХ ЕКОСИСТЕМ ПАЛЕАРКТИКИ / THE RESEARCH HISTORY OF ORIBATID MITES (ACARI: ORIBATIDA) ON PALEARCTIC MEADOW ECOSYSTEMS	218
Данилик & Сосновська: ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ РОДИНИ СУПЕРАСЕАЕ ФЛОРИ ЗАКАРПАТТЯ / HISTORY OF THE STUDY OF THE FAMILY СУПЕРАСЕАЕ OF THE FLORA OF TRANS-CARPATIA (I – III PERIODS)	224

- Данилюк:** ЗБОРИ ВОЛОДИМИРА ДІДУШИЦЬКОГО У ГЕРБАРІЇ СУДИННИХ РОСЛИН ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ НАН УКРАЇНИ (LWS) / WŁODZIMIERZ DZIEDUSZYCKI'S COLLECTION IN THE HERBARIUM OF VASCULAR PLANTS STATE NATURAL HISTORY MUSEUM OF NAS OF UKRAINE (LWS) **232**
- Джахман & Біланич:** АЛОЇС МАЛІХ – ЧЕСЬКИЙ ПЕДАГОГ І ПРИРОДОДОСЛІДНИК ЗАКАРПАТТЯ / ALOIS MALICH – CZECH EDUCATOR AND NATURALIST OF TRANSCARPATHTIA **238**
- Дмитрах:** РІЗНОСТАТЕВІ ВИДИ РОСЛИН ТА СУЧАСНИЙ СТАН ЇХ ДОСЛІДЖЕНЬ / HETEROSEXUAL SPECIES OF PLANTS AND PRESENT STATE OF THEIR RESERCH **243**
- Драган et al.:** ВІКОВА ДІБРОВА ДЕРЖАВНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАНУ ТА ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ / AGE OAK PLANTING OF DENDROLOGY PARK «ALEXANDRIA» OF THE NAS OF UKRAINE AND ITS RESEARCH **247**
- Дремлюга:** ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИЛКУ ВИДІВ РОДУ CAMPANULA L. / THE SURVEY OF THE PALINOMORPHOLOGY STUDY OF THE GENUS CAMPANULA L. **255**
- Дудка & Аніщенко:** РОЛЬ ПОЛЬСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ У ВИВЧЕННІ МІКСОМІЦЕТІВ НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАСНИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРКІВ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ / INPUT OF POLISH RESEARCHERS OF XIX - EARLY XX CENTURIES IN THE STUDY OF SLIME MOLDS IN THE TERRITORY OF MODERN UKRAINIAN CARPATHIANS NATIONAL NATURE PARKS **260**
- Дух:** НАУКОВИЙ ДОРОБОК ПРОФЕСОРА О. ГРАНОВСЬКОГО В ГАЛУЗІ ЕНТОМОЛОГІЇ / SCIENTIFIC HERITAGE OF PROFESSOR O. GRANOVSKY IN THE FIELD OF ENTOMOLOGY **268**
- Дяченко, Шумілова & Шиян:** КАТАЛОГ ГЕРБАРНОЇ КОЛЕКЦІЇ М.С. ТУРЧАНІНОВА – УНІКАЛЬНА РУКОПИСНА НАУКОВО-ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТКА / THE CATALOGUE OF THE HERBARIUM COLLECTION OF M.S. TURCZANINOW AS UNIQUE SCIENTIFIC AND HISTORICAL MANUSCRIPT **274**
- Жигалова:** ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІВНИКІВ БОРОВИХ / THE HISTORY OF STUDY OF IRIS PINETICOLA KLOKOV (IRIDACEAE) **280**

Жила: ІНТРОДУЦЕНТИ ФРАНКА МЕЙЄРА СТО РОКІВ ПОТОМУ / THE INTRODUCED SPECIES OF FRANK MEYER HUNDRED YEARS LATER	285
Жовнерчук: ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ РОСЛИНОЇДНИХ ТЕТРАНІХОВИХ КЛІЩІВ (ACARI: TETRANYCHIDAE) В УКРАЇНІ / REVIEW OF THE RESEARCHES OF SPIDER MITES (ACARI: TETRANYCHIDAE) IN UKRAINE	292
Загороднюк: КОЛЕКТОРИ ТЕРІОЛОГІЧНИХ КОЛЕКЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОГО НАУКОВО-ПРИРОДНИЧОГО МУЗЕЮ НАН УКРАЇНИ 1930-Х РОКІВ / COLLECTORS OF MAMMOLOGICAL COLLECTION OF THE NATIONAL MUSEUM OF NATURAL HISTORY NAS OF UKRAINE DURING 1930TH	299
Звягінцева: ОСНОВНІ ПЕРІОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УРБАНОФЛОРИ ХАРКОВА / THE MAIN PERIODS OF KHARKIV	307
Іванець: КОЛЕКЦІЇ Б. ДИБОВСЬКОГО ТА М. ГРОХОВСЬКОГО У СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ПІЛЛЯСТОВУСИХ РАКІВ (CLADOSERA) ГАЛИЧИНИ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРЕНІВ	313
Івнська & Тротнер: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ ВИГЛЯД ПАРКУ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ПРОМИСЛОВОЇ МЕДИЦИНИ / HISTORY AND MODERN APPEARANCE OF PARK OF UKRAINIAN RESEARCH INSTITUTE OF INDUSTRIAL MEDICINE	320
Казанська & Клименко: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ДІЛЯНКИ «ГІРСЬКИЙ САД» В НАЦІОНАЛЬНОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ ім. М.М.ГРИШКА НАН УКРАЇНИ В МІСТІ КИЄВІ / “MOUNTAIN GARDEN” AREA HISTORY OF CREATION IN M.M.GRISHKO NATIONAL BOTANICAL GARDEN OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCE OF UKRAINE IN KYIV	327
Калашник: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ СУКУЛЕНТНИХ РОСЛИН РОДУ EUPHORBIA L. (EUPHORBIACEAE) БОТАНІЧНОГО САДУ ІМ. АКАД. О.В. ФОМІНА	333
Кармизова: ВІД АМАТОРА ДО ФАХІВЦЯ / FROM AN AMATEUR TO THE PROFESSIONAL. THE ROLE OF ALEXEENKO IN THE RESEARCH OF FLORA OF KATERINOSLAV	338
Карпюк & Корнієнко: ОЦИФРУВАННЯ ГЕРБАРНИХ ЗРАЗКІВ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦІННИХ ІСТОРИЧНИХ КОЛЕКЦІЙ / DIGITIZATION OF HERBARIUM SPECIMENS AS A MEANS TO PRESERVE VALUABLE HISTORICAL COLLECTIONS	344

Кваковська: ІСТОРІЯ БОТАНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ УЖАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ ПРОТЯГОМ 1772–1945 РОКІВ / HISTORY OF BOTANICAL RESEARCH ON THE TERRITORY OF THE UZHANSKY NATIONAL PARK IN 1772 – 1945 YEARS	349
Клименко & Григор'єва: Н.Ф. КАЩЕНКО – УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ, ФУНДАТОР І ОРГАНІЗАТОР НОВИХ НАПРЯМІВ І МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕНЬ З ІНТРОДУКЦІЇ ТА АКЛІМАТИЗАЦІЇ РОСЛИН / М. РН. KASHCHENKO – UKRAINIAN SCIENTIST, FOUNDER AND ORGANIZER OF NEW DIRECTIONS AND METHODS OF RESEARCHES FOR INTRODUCTION AND ACCLIMATIZATION OF PLANTS	354
Клюєнко: ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ВИДОВОГО РІЗНОМАНІТТЯ ДИКООСЛИХ ШИПШИН НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ / HISTORY OF RESEARCH OF WILD ROSE'S SPECIES DIVERSITY ON THE TERRITORY OF UKRAINE	361
Кмець & Фролова: ІСТОРІЯ ОРНИТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ / HISTORY OF ORNITOLOGICAL RESEARCHES IN SUMY REGION	370
Коваленко et al.: ЗБОРИ ЛЮДВИГА ВАГНЕРА ТА ІНШИХ УГОРСЬКИХ НАТУРАЛІСТІВ ХІХ СТОЛІТТЯ У ГЕРБАРІЇ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА (MSUD) / COLLECTIONS OF LUDVIG VAGNER AND OTHER HUNGARIAN XIX CENTURY NATURALISTS IN ODESSA MECHNIKOV NATIONAL UNIVERSITY HERBARIUM (MSUD)	374
Коваль: ІСТОРИКО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД ВИВЧЕННЯ ФЛОРИ ПРИДЕСНЯНСЬКОГО ПЛАТО / THE HISTORIC-BIBLIOGRAPHICAL REVIEW OF THE DESNA PLATEAU FLORA STUDYING	380
Коломієць: ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН КОЛЕКЦІЇ ТРОПІЧНИХ ТА СУБТРОПІЧНИХ РОСЛИН КЛАСУ LILIOPSIDA У ЗАХИЩЕНОМУ ҐРУНТІ БОТАНІЧНОГО САДУ ІМ. АКАД. О.В.ФОМІНА / FORMATION AND MODERN STATE OF COLLECTION OF TROPICAL AND SUBTROPICAL PLANTS OF CLASS LILIOPSIDA IN GREENHOUSE OF O.V. FOMIN BOTANICAL GARDEN.	388
Комендар & Гринь: ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ЗАПОВІДНОГО МАСИВУ “ДОЛИНА НАРЦИСІВ” / HISTORY OF STUDY OF “NARCISSUS VALLEY” RESERVE	392

- Коновалова & Серебряков:** ОЛЕКСАНДР ПИЛИПОВИЧ КРИШТАЛЬ (1908-1985) (ДО 180 – РІЧЧЯ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, КАФЕДРИ ЗООЛОГІЇ ТА 30-Х РОКОВИН ПАМ'ЯТИ ВЧЕНОГО, ОРГАНІЗАТОРА І ПЕДАГОГА) / OLEKSANDR PYLYPOVICH KHRYSH TAL (1908-1985) (ON 180th ANNIVERSARY OF DEPARTMENT OF ZOOLOGY OF TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KIEV AND 30th ANNIVERSARY OF MEMORY OF THE SCIENTIST, ORGANIZER AND PEDAGOGUE) **400**
- Кравець:** НАУКОВИЙ ДОРОБОК ВИДАТНОГО ПРИРОДОДОСЛІДНИКА ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ І.Г. ВЕРХРАЦЬКОГО **407**
- Крецул:** ЗНАЧЕННЯ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ АКАДЕМІКА В.І.ЛИПСЬКОГО ДЛЯ РОЗВИТКУ БОТАНІЧНОЇ НАУКИ / IMPORTANCE OF SCIENTIFIC HERITAGE OF ACADEMICIAN V.I.LYPSKY'S FOR DEVELOPMENT OF BOTANY **412**
- Кривольченко:** МИХАЙЛОВА МАРІЯ ГЕОРГІЇВНА – БОТАНІК-БІБЛІОГРАФ **417**
- Крутоуз:** ЕКОЛОГІЧНІ ІДЕЇ В ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ СТЕПІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ(XIX СТ.) / ENVIRONMENTAL IDEAS IN THE HISTORY OF STUDIES OF THE SOUTH STEPPE REGION OF UKRAINE (XIX CENTURY) **420**
- Манюк, Чегорка & Грицан:** УНІКАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ З АРХІВУ БЕЛЬГАРДІВ – ПОШТОВХ ДО НОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОСТАТІ ІВАНА АКІНФІЄВА / UNIQUE DOCUMENTS FROM BELGARD FAMILY ARCHIVE AS MOTIVATION FOR NEW RESEARCHES OF IVAN AKIFIEV PERSONA **424**
- Мельник:** ВНЕСОК С.К. ФЕДОСЄЄВА В ДОСЛІДЖЕННЯ ФЛОРИ М. МИКОЛАСВА / S.K.FEDOSEYEV'S CONTRIBUTION TO THE STUDY **431**
- Мельничук & Папп:** ВНЕСОК СЕЛЕКЦІОНЕРІВ-ІНТРОДУКТОРІВ ЗАКАРПАТТЯ У ЗБАГАЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ ПЛОДОВИХ РОСЛИН / THE CONTRIBUTION OF TRANSCARPATHIAN SELECTIONISTS INTO THE BIOLOGICAL DIVERSITY ENRICHMENT OF FRUIT PLANTS **436**
- Мінарченко В.М.1, Повлін І.Е.:** ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ РЕСУРСІВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ / HISTORY OF INVESTIGATION OF MEDICINAL PLANTS RESOURCES IN UKRAINIAN CARPATHIANS **444**

Мірутенко & Мателешко: ВНЕСОК ЯНА РОУБАЛА У ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛЕОПТЕРОФАУНИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ / CONTRIBUTION BY JAN ROUBAL IN INVESTIGATIONS OF COLEOPTEROUS FAUNA OF UKRAINIAN CARPATHIANS	450
Начичко & Гончаренко: ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РОДУ THYMUS L. (LAMIACEAE) У ФЛОРИ ЗАХОДУ УКРАЇНИ (XIX СТОЛІТТЯ) / HISTORY OF THE GENUS THYMUS L. (LAMIACEAE) STUDIES IN THE FLORA OF WEST UKRAINE (19TH CENTURY)	453
Нестерук: ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РІДКІСНИХ ТА ЗНИКАЮЧИХ ВИДІВ У ЧОРНОГОРІ (УКРАЇНСЬКІ СХІДНІ КАРПАТИ) / HISTORY OF RESEARCH OF RARE AND ENDANGERED SPECIES IN THE CHORNOHORA MTS (UKRAINIAN PART OF EASTERN CARPATHIANS)	461
Ольшанський & Тарсєв: ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕРЕЗИ КЛОКОВА (BETULA KLOKOVII ZAVERUCHA, BETULACEAE) / BETULA KLOKOVII ZAVERUCHA (BETULACEAE): HISTORY OF RESEARCH	469
Очеретна: ІСТОРИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО СТАН ВИВЧЕНОСТІ ФАУНИ ЖУКІВ-ПЛІСНЯВИКІВ (COLEOPTERA: CRYPTOPHAGIDAE) В УКРАЇНІ / HISTORICAL INFORMATION ABOUT THE STATE OF CRYPTOPHAGIDAE (COLEOPTERA) INVESTIGATION IN UKRAINE	475
Пеняк: АРХЕОЛОГИ –АМАТОРИ ЗАКАРПАТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ / ARCHAEOLOGISTS-AMATEURS OF TRANSCARPATHIA	482
Перегрим: ВНЕСОК КАРЛА ЛЕОНТОВИЧА ГОЛЬДЕ У ВИВЧЕННЯ ФЛОРИ КРИМУ / CONTRIBUTION OF KARL L. GOLDE TO THE STUDY OF CRIMEAN FLORA	489
Петрик: РОЛЬ НАТУРАЛІСТІВ-АМАТОРІВ ІНСТИТУТУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ НІДЕРЛАНДІВ У ВИВЧЕННІ ТА ЗБЕРЕЖЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ПІВНІЧНОГО БРАБАНТУ / THE ROLE OF AMATEUR-NATURALISTS FOR INSTITUTE OF ENVIRONMENTAL EDUCATION OF THE NETHERLANDS IN THE STUDY AND CONSERVATION OF BIODIVERSITY IN NORTH BRABANT	492
Прикладівська: ГРАФ А.Е. СІЛЬВА ТАРОУЦА – ВИДАТНИЙ ДЕНДРОЛОГ, БОТАНІК, ЛАНДШАФТНИЙ АРХІТЕКТОР / COUNT A.E. SILVA TAROUCA – THE FAMOUS DENDROLOGIST, BOTANIST AND LANDSCAPE ARCHITECT	496

Прокопів: РЕТРОСПЕКТИВА ДОСЛІДЖЕНЬ ВИСОКОГІРНИХ ВИДІВ SALIX L. / RETROSPECTIVE VIEW OF RESEARCHES OF HIGHMOUNTAIN SPECIES OF SALIX L.	503
Реслер: ЕМІЛЬ ГОЛОВКЕВИЧ – ПРИРОДНИК, ЛІСІВНИК, ВЧЕНИЙ / EMIL HOLOVKIEVICH - THE NATURALIST, FORESTER AND SCIENTIST	507
Ромащенко, Дідух & Футорна: ІСТОРИЯ МОЛЕКУЛЯРНО- ФЛОГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВИДІВ ТРИБИ STIPEAE / THE HISTORY OF MOLECULAR PHYLOGENETIC STUDIES OF SPECIES TRIBE STIPEAE	510
Рошко, Крон & Рошко: ВАДИМ ВЛАДИКОВ – ДОСЛІДНИК ФАУНІСТИЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ / VADIM VLADIKOV – RESEARCHER OF THE FAUNISTIC DIVERSITY OF SUBKARPATHIAN RUSSIA	516
Рощина: ІСТОРИЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ФЛОРИ ОЗЕР ПІВНІЧНО- СТЕПОВОГО ПРИДНІПРОВ'Я / THE HISTORY OF STUDIES OF THE LAKES FLORA IN NORTH-STEPPE PRIDNEPROVYA	521
Рубцова & Чижанькова: КОЛЕКЦІЯ СТАРОВИННИХ ТРОЯНД В НАЦІОНАЛЬНОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ ІМ. М.М. ГРИШКА / THE COLLECTION OF OLD ROSES IN M.M. GRISHKO NATIONAL BOTANICAL GARDEN OF NAS OF UKRAINE	526
Сабадощ: НАУКОВИЙ ГЕРБАРІЙ УЖНУ (UU): ХРОНОЛОГІЧНИЙ ЗРІЗ ФОРМУВАННЯ КОЛЕКЦІЇ / HERBARIUM OF THE UZHGOROD UNIVERSITY (UU): CHRONOLOGY OF THE FORMATION	530
Савчук: ІВАН ЯКОВИЧ АКІНФІЄВ В ІСТОРИЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ / I.YA. AKINFIEV IN THE HISTORY OF ENVIRONMENTAL AFFAIRS OF UKRAINE	532
Садова: ІСТОРИЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЛОРИ І РОСЛИННОСТІ / HISTORY RESEARCH OF FLORA AND VEGETATION NATIONAL NATURAL PARK "OLESHKIVSKI SANDS"	538
Садовська & Гамор: ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ ЗАЯЦЬ – ВЧЕНИЙ, УЧИТЕЛЬ, СЕЛЕКЦІОНЕР / VASYL ANDRIYEVICH ZAYAC – SCIENTIST, TEACHER, SELECTIONIST	546
Симочко & Симочко: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ҐРУНТОВОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ В УКРАЇНІ / FORMATION AND DEVELOPMENT OF SOIL MICROBIOLOGY IN UKRAINE	550

Скребовська: ІСТОРИЯ ВИВЧЕННЯ ВИДІВ РОДУ SCOTIELLOPSIS VINATZER (CHLOROPHYTA) / HISTORY OF THE STUDYING OF SPECIES OF THE	556
Соломаха, Костилюв & Соломаха: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФІТОЦЕНОТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СИНАНТРОПНОЇ РОСЛИННОСТІ УКРАЇНИ / HISORICAL ASPECTS OF PHYTOSOCIOLOGICAL RESEARCHES OF SYNANTHROPIC VEGETATION OF UKRAINE	561
Соломаха & Мойсієнко: ІСТОРИЯ ВИВЧЕННЯ ФЛОРИ ТА РОСЛИННОСТІ ЛІСІВ ТА ЧАГАРНИКОВИХ ЗАРОСТЕЙ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я / THE HISTORY OF FLORA AND VEGETATION STUDY OF FOREST AND SHRUB COMMUNITY OF THE NORTHERN BLACK SEA COASTAL REGION	567
Тасєнкевич: ГУГО ЗАПАЛОВИЧ – ПРАВНИК, БОТАНИК, ГЕОЛОГ, МАНДРИВНИК. РЯДКИ БІОГРАФІЇ / HUGO ZAPALOWICZ – LAWYER, BOTANIST, GEOLOGIST, TRAVELLER. LINES OF BIOGRAPHY	577
Тимченко: ОРХІДНИ В ІСТОРИЧНИХ КОЛЕКЦІЯХ Ж.Е. ЖІЛІБЕРА, В.М. ЧЕРНЯЄВА, І.Ф. ШМАЛЬГАУЗЕНА ТА О.С. РОГОВИЧА НАЦІОНАЛЬНОГО ГЕРБАРІЮ УКРАЇНИ (KW) / THE ORCHIDS IN HISTORICAL COLLECTIONS OF J.-E. GILIBERT, V.N. CZERNJAEV, A.S. ROGOVICH AND I.F. SHMALHAUSEN OF NATIONAL HERBARIUM OF UKRAINE (KW)	581
Тротнер: ІСТОРИЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ДОВГИНЦЕВСЬКОГО ДЕНДРОПАРКУ М. КРИВОГО РОГУ / HISTORY AND PRESENT STATE OF “DOVHYNTSEVSKY” DENDROLOGICAL PARK OF KRYVYJ RIH (UKRAINE)	587
Трускавецька: КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРИЇ РОЗВИТКУ БІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ / BRIEF HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF BIOLOGICAL SCIENCES IN THE UNIVERSITY OF KIEV (SECOND HALF OF XIX - EARLY XX CENTURY)	594
Туленко: ІСТОРИЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ЕФЕМЕРОЇДНИХ ГЕОФІТІВ В СХІДНІЙ СЛОВАЧЧИНІ / HISTORY OF RESEARCH OF EPHEMEROID GEOPHYTES IN THE EASTERN SLOVAKIA	601
Уманец: ПЕТР СТЕПАНОВИЧ ДАВИДИЧ (1898 - 1982) / PETR STEPANOVICH DAVIDICH (1898 - 1982) / ПЕТР СТЕПАНОВИЧ ДАВИДИЧ (1898 - 1982)	611

- Філатова & Гайдрих:** ЗАПОВІДНА СПРАВА НА ХАРКІВЩИНІ ПРОТЯГОМ 1995-2014 рр. ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ / NATURE RESERVES IN KHARKIV REGION IN 1995-2014 AND PROSPECTS OF THEIR FUTURE DEVELOPMENT **616**
- Ханнанова & Смоляр:** ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ФІТОРИЗНОМАНІТНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ БАСЕЙНУ Р. ПСЕЛ У МЕЖАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ / HISTORY OF RESEARCHING OF FITODIVERSITY IN THE BASIN OF PSYOL RIVER WITHIN LEFT-BANK FOREST STEPPE **619**
- Хміль:** ПРО ДЕЯКІ ТАКСОНИ МОХІВ З ГЕРБАРІЮ А. РЕМАНА / ABOUT SOME SPECIMENS OF MOSSES A. REHMAN'S COLLECTION **625**
- Чернобай:** МУЗЕОЛОГІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ БОТАНІЧНОГО ХРОНОТОПУ / MUZEOLGY EVOLUTION OF THE BOTANICAL KHRONOTOP **629**
- Чорней, Буджак & Токарюк:** ІСТОРІЯ БОТАНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЧИВЧИНО-ГРИНЯВСЬКИХ ГІР / HISTORY OF BOTANICAL RESEARCH CHYVCHYN-GRYNYAVA MOUNTAINS (AUSTRO-HUNGARIAN PERIOD) **634**
- Чувікіна & Клименко:** НАЙБЛИЖЧІ СОРАТНИЦІ АКАДЕМІКА М.Ф. КАЩЕНКА У ВТІЛЕННІ ЙОГО ІДЕЙ З ІНТРОДУКЦІЇ ТА АКЛІМАТИЗАЦІЇ РОСЛИН У КИСВІ / FAITHFUL COMPANIONS OF ACADEMICIAN M.F. KASHENKO IN IMPLEMENTING HIS IDEAS ON PLANT INTRODUCTION AND ACCLIMATIZATION IN KIEV **639**
- Шидловський, Затушевський & Царик:** ДОСЛІДНИК ДАЛЕКОГО СХОДУ – МИХАЙЛО ЯНКОВСЬКИЙ / MICHAEL YANKOVSKY – RESEARCHER OF THE FAR EAST **646**
- Шиян:** О.Л. КЛЬОТНИЙ: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО ГЕРБАРІЮ ДО ВІЙСЬКОВОЇ РОЗВІДКИ / O.L. KLIOTNY: FROM STUDENT HERBARIUM COLLECTION TO MILITARY INTELLIGENCE **650**
- Шумик, Смілянець & Доміловська:** СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН КОЛЕКЦІЇ РОСЛИН РОДИНИ ERICACEAE JUSS. В НАЦІОНАЛЬНОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ ІМ. М.М. ГРИШКА НАН УКРАЇНИ / FORMATION AND PRESENT STATE OF ERICACEAE JUSS. PLANT COLLECTION IN M.M. GRYSHKO NATIONAL BOTANICAL GARDEN, NAS OF UKRAINE **656**

Наукове видання

**ВНЕСОК НАТУРАЛІСТІВ-АМАТОРІВ
У ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ**

Матеріали Міжнародної наукової конференції,
присвяченої 200-річчю від дня народження Людвіга Вагнера
(14-16 травня 2015 року, Берегово, Україна).

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів

Видавництво «Графіка»
Свідоцтво серія Зт №35 від 29.08.2007
880176 м. Ужгород, вул. Університетська, 21/312
т/ф: 0312 64 26 44

Верстка: **І. Желіцькі**
Обкладинка: **І. Коложварі**

Замовлення № 39. Підписано до друку 24.03.2015 р. Формат 70x100/16.
Папір офсет. Гарнітура: Times. Умовн. друк. арк. 54,5. Тираж 200 прим.

Друк ТОВ «Папірус-Ф»
88000, м. Ужгород,
вул. Лермонтова, 25.